

Bulletin 122

September 2013

Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard

Contributie minimaal €15,00 per persoon per jaar. ING Bank nr. 3870852
De Stichting Vriendenkring is ANBI-geregistreerd.

Dagelijks bestuur

Voorzitter

mr. G. Schilperoort

Secretaris

mr. R. van der Waal
tel. 015-2569775

Penningmeester en
ledenadministratie

C. Spruit
@: cor.spruit@hccnet.nl
tel. 0186-601385

Redactiecommissie

mr. G. Schilperoort
mr. R. van der Waal

Redactieadres

Hofweg 13
3274 BK Heinenoord
@: rvanderwaal@planet.nl

Lay-out

J. Koster
@: jmwkoster@upcmail.nl

Streekmuseum Hoeksche Waard

Adres

Hofweg 13
3274 BK Heinenoord
tel. 0186-601535
www.streekmuseumhw.nl
@: info@streekmuseumhw.nl

Openingstijden

museum

woensdag t/m zondag
13.00 tot 17.00 uur.
zaterdag 10.00 tot 17.00 uur.

documentatie-
centrum

woensdag 9.00 tot 13.00 uur.
zaterdag 10.00 tot 17.00 uur.

INHOUD

Van de voorzitter	3
Nieuwe vrienden	4
Activiteitenagenda via email	5
Vriendendag 2013	6
Activiteitenagenda	9
Het tafereelbehang (reactie)	10
Vrijgevige vrienden, Sara en boer Leeuwenburgh	12
Aanwinsten	18
Uit de historie	20
Genealogie & Streekhistorie	24
Dialecten Hoeksche Waard	27
De vragenrubriek	31

VAN DE VOORZITTER

Beste vrienden,

Museumdirecteur Belle van den Berg doet verderop in dit Bulletin verslag van de rondleidingen in de museumboerderij “Oost-Leeuwenstein”, die op 22 juni j.l. zijn georganiseerd voor de vrienden van het Streekmuseum. Verder doet zij de verheugende mededeling dat de herinrichting van de museumboerderij in het eerste kwartaal van 2014 zal zijn voltooid.

De vrienden die deze mogelijkheid om de boerderij te bezichtigen hebben gemist, óf willen zien hoe de voortgang van de herinrichting vordert, krijgen binnenkort de gelegenheid om met eigen ogen het interieur van “Oost-Leeuwenstein” te bekijken. De tweede zaterdag in oktober wordt immers de jaarlijkse Vriendendag gehouden en voor dit jaar is de keuze gevallen op Heinenoord.

Nu de thuislocatie centraal staat is het plan ontstaan om de aandacht niet alleen te richten op de monumentale gebouwen die op loopafstand van elkaar gelegen zijn, maar ook op de vele vrijwilligers van het Streekmuseum die het museum draaiend houden. Er zijn vrijwilligers werkzaam op tal van onderdelen, zonder dat deze precies bekend zijn met het werk dat door vrijwilligers op een heel ander terrein wordt verzet. Veel vrienden zullen versteld staan als ze zien op hoeveel terreinen werkgroepen actief zijn. Om er een paar te noemen: een werkgroep voor het digitaal registreren van voorwerpen, een voor tuinonderhoud, voor foto's, genealogie en textiel. De diverse werkgroepen zullen zich op de komende Vriendendag presenteren, niet alleen aan de vrienden maar ook aan de andere vrijwilligers.

Dit jaar wordt de Vriendendag dus niet alleen georganiseerd voor de vrienden als blijk van waardering voor hun jaarlijkse financiële steun, maar ook uit erkentelijkheid voor de bijdrage die door de vele vrijwilligers wordt geleverd aan het Streekmuseum.

Het bestuur van de Vriendenkring ziet er naar uit op 12 oktober a.s. veel vrienden en vrijwilligers te mogen begroeten.

Gert Schilperoort

De diverse werkgroepen zullen zich op de komende Vriendendag presenteren.

NIEUWE VRIENDEN

Wij zijn blij dat er zoveel bezoekers positief reageren op de suggestie die de receptionisten regelmatig doen om vriend te worden. Daardoor kunnen wij u weer een behoorlijk aantal nieuwe “steunverleners” melden. Na de verwerking van de aan- en afmeldingen is het aantal vrienden nu op 1652 gekomen.

De onderstaande personen konden wij in de afgelopen periode verwelkomen bij de Vriendenkring van het Streekmuseum:

P. Waayer	Numansdorp
L. van Merode	Oud-Beijerland
G. den Hartog	Puttershoek
W. Hermans - Wenink	Mijnsheerenland
J.M.B. van Alebeek - Wijers	Oud-Beijerland
F. de Geus	Uithoorn
P. v.d. Meer	Numansdorp
C. v.d. Ree - Schipper	Numansdorp
J. van der Burg	Barendrecht
M.J. de Koningh	Breda
M. de Jong	Klaaswaal
A. Looij - Kimmel	Sliedrecht
H. Visser - Hendriks	Oud-Beijerland
M. Groeneweg	Numansdorp
R. Jansen - Steenhuizen	Oud-Beijerland
H. de Koning	Mijnsheerenland
L. Stroober	Goudswaard
P. Schelling	Goudswaard
A. Berkhout	Piershil
J.E. Aschman	Piershil
E. Groenhoff en D.B. Groenhoff - van den Hoek	Mookhoek
E. Noordijk - van Putten	Puttershoek
S. van Steensel en J.T. van Steensel - de Bes	Mijnsheerenland

ACTIVITEITEN AGENDA VIA EMAIL

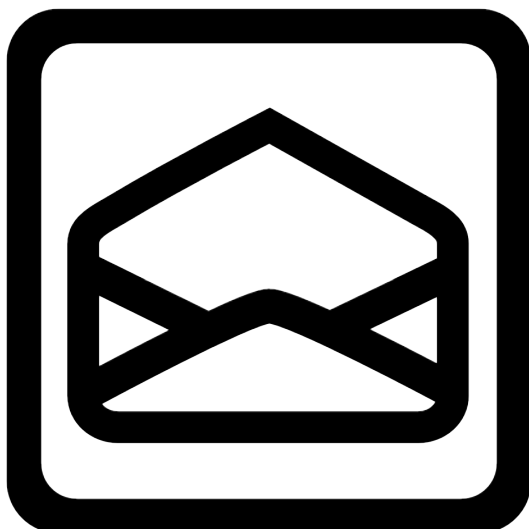
Als Vriend van Streekmuseum Hoeksche Waard wordt u regelmatig op de hoogte gehouden van activiteiten binnen het museum via het Bulletin. Daarnaast kunt u uiteraard de laatste informatie via de website opzoeken.

Binnenkort wordt een nieuwe vorm van informatie gestart vanuit het Secretariaat, namelijk een Activiteiten Agenda via e-mail. De exacte vorm hiervan is nog niet vastgesteld, maar gedacht wordt aan een korte terugblik op voorbije activiteiten en met name een vooruitblik op aanstaande activiteiten. De inhoud van de Activiteiten Agenda zal overwegend hetzelfde zijn als op de website en de berichten uit de rubriek Actueel.

Mocht u de agenda van de website niet vaak raadplegen, dan is regelmatige toezending van de e-mail variant misschien iets voor u?

Als u deze Activiteiten Agenda digitaal wilt ontvangen, geef dan a.u.b. uw e-mailadres op via de website www.streekmuseumhw.nl Onder Extra/Vriendenkring vindt u het contactformulier. U kunt ook gewoon een e-mailbericht sturen naar info@streekmuseumhw.nl onder vermelding van Activiteiten Agenda.

Alie 't Hooft
Vrijwilliger Website en Promotieteam

VRIENDENDAG 2013

Dit jaar wordt
de Vriendendag
gehouden op
zaterdag
12 oktober

Dit jaar wordt de Vriendendag gehouden op zaterdag 12 oktober. Voor de nieuwe vrienden van het afgelopen jaar: ieder jaar organiseren wij een bijeenkomst, genaamd Vriendendag. Op deze dag bezoeken wij 's middags een bezienswaardigheid binnen of buiten de Hoeksche Waard. 's Avonds hebben wij een Hoeksche Waardse maaltijd in "Party-centrum de Vijf Schelpen" te Mijnsheerenland. Voor het hoofdgerecht kunt u kiezen uit het streekgerecht spek met peren of Hollandse erwtensoep.

wij blijven
"thuis"

Wij gaan dit jaar niet naar een bezienswaardigheid, nee wij blijven "thuis".

Zoals in het voorwoord van de voorzitter van de Vriendenkring al vermeld, krijgt u de gelegenheid om tezamen met de andere vrienden én met de vrijwilligers van het museum het Hof van Assendelft, de boerderij met zomerhuis en de hervormde kerk van Heinenoord te bezoeken en een rondleiding te krijgen. De vele vrijwilligers-werkgroepen zullen zich aan u presenteren. Tevens zal de heer Arjan Nobel, bestuurslid van het Streekmuseum, 's middags een lezing houden.

Programma 12 oktober 2013

13.00 – 13.30 uur	Ontvangst in Oost-Leeuwenstein met koffie/thee en lekkers.
13.30 – 14.00 uur	Welkomstwoord door Belle van den Berg Idem door Gert Schilperoort
14.00 – 16.45 uur	Vrije bezichtiging van Oost-Leeuwenstein, het Hof van Assendelft en de kerk van Heinenoord.

In *Oost-Leeuwenstein* en in *het Hof* zijn gidsen aanwezig die u kunnen vertellen over de gebouwen en hun inrichting en uw vragen kunnen beantwoorden.

De heer Arjan Nobel geeft een lezing tussen 14.30 en 15.15 uur in de studiezaal van *het Hof*. Het onderwerp is: "Petities in de polder." Gewone mensen en hun bestuurlijke invloed in de vroegmoderne Hoeksche Waard.

In *de kerk* is de heer Alex van der Woel als gids aanwezig en tussen 15.15 en 16.00 uur geeft hij daar een rondleiding.

In het zomerhuis naast Oost-Leeuwenstein en op diverse andere plaatsen, worden presentaties verzorgd door onze vrijwilligers van het museum. Hier kunt u zien en horen wat zij zoal doen voor het museum.

Bij mooi weer kunt u door *de tuin*, ontworpen door Mien Ruijs, wandelen en ook daar zijn gidsen aanwezig.

Tijdens de vrije bezichtiging kunt u zowel in het Hof als in Oost-Leeuwenstein gratis koffie en thee krijgen.

16.45 – 17.00 uur	Afsluiting van het middagprogramma
17.00 – 17.30 uur	Aankomst in de Vijf Schelpen waar u wordt ontvangen met een drankje.
18.00 uur	Aanvang van de driegangenmaaltijd, waarvan het hoofdgerecht bestaat uit spek/peren of erwtensoep/roggebrood.

Het adres van De Vijf Schelpen is: Laan van Westmolen 117 te Mijnsheerenland.

Het bedrag voor de maaltijd bedraagt € 23,00 en is per persoon. Dit bedrag kan overgemaakt worden op rek.nr. 38.70.852 van “Stg. Vriendenkring v.h. Streekmuseum” te Heinenoord onder vermelding van het aantal personen en de menukeuze: spek/peren of erwtensoep.

De middag is gratis, maar wel gaarne uw deelname melden op email: cor.spruit@hccnet.nl of tel.nr. 0186-601385. Dit in verband met de catering.

Betalingen en/of aanmeldingen graag vóór 28 september a.s.

Voor vragen over de betaling kunt u terecht bij de penningmeester Cor Spruit, tel.nr. 0186-601385.

Voor vragen over het programma kunt u terecht bij Margreet Quartel, tel.nr. 078-6747153 of bij Ilse van den Berg, tel.nr. 0186-612681.

**Betalingen
en/of
aanmeldingen
graag vóór 28
september a.s.**

Nadere informatie over de lezing van “*Petities in de polder*”:

Bestuurlijke invloed vinden we anno 2013 heel normaal. Meerderjarige burgers beschikken in principe over actief en passief kiesrecht.

En dat is dan nog maar één van de vele middelen die ons ter beschikking staan om bestuurlijke invloed uit te oefenen.

Maar hoe was dat eigenlijk in de 17e en 18e eeuw?

Bij velen leeft het idee dat de rijke regenten alles regelden. De “gewone” man of vrouw had niets te zeggen. Maar was dat eigenlijk wel zo?

Deze vragen staan centraal tijdens de lezing. We gaan kijken naar een bijzonder fenomeen, dat van vroegmoderne petities, ook wel rekesten genoemd. Na een uitleg hierover lezen we gezamenlijk enkele van deze rekesten uit verschillende Hoeksche Waardse plaatsen.

Vriendendag 2012

Foto: Jacqueline Koster

Activiteitenagenda

14 sept	Preview Boerderij Oost- Leeuwenstein. Tijdens deze Open Monumentendag kunt u zien hoe de herinrichting van de boerderij verloopt, nog voordat deze geopend wordt. Lees meer op de website onder "Actueel". Rondleidingen om 11.00 uur en om 15 00 uur. Aanmelden is niet nodig, maar er is een beperkt aantal plaatsen beschikbaar per groep (max. 15 personen). Verzamelen/start van de rondleiding bij 't Hof van Assendelft.
14 sept	Open Monumentendag. Tijdens deze dag wordt bij voldoende belangstelling nogmaals de Boerderijwandeling met gids gelopen. Lees meer onder "Actueel" op de website. Verzamelen om 14.00 uur bij 't Hof van Assendelft. Kosten € 5,- p/p (Vrienden € 2,50) incl. een kopje koffie of thee. Aanmelden verplicht vanwege beperkt aantal plaatsen via <i>info@streekmuseumhw.nl</i> of telefonisch <i>0186-601535</i> (di t/m za tijdens kantooruren). Deze boerderijwandeling laat zich uitstekend combineren met een Preview in boerderij Oost-Leeuwenstein, zie boven.
26 sept	Informatieavond basisschoolleraars. Aanvang 19.30 uur in 't Hof van Assendelft. Lees meer op de website onder "Actueel".
12 okt	Vriendendag
23 nov	"Kijkje in het genealogisch archief". Hoe vindt u oude familieverbanden, waarmee begint u het opzetten van uw stamboom? Vrijwilligers van de werkgroep genealogie helpen u graag op weg. Lees meer onder "Actueel". Aanmelden is gewenst, via <i>info@streekmuseumhw.nl</i> of telefonisch via <i>0186-601535</i> (di t/m za tijdens kantooruren) De kosten voor het "Kijkje in het genealogisch archief" bedragen € 5,- per persoon incl. 1 koffie/thee. (Vrienden van het museum betalen € 2,50). Het "Kijkje in het genealogisch archief" begint om 14.00 uur in 't Hof van Assendelft.
11 jan	"Kijkje achter de schermen" Unieke kans om op de zolder in de depots de textiel- en sieradencollectie te bewonderen. Lees meer onder "Actueel".

HET TAFEREELBEHANG (REACTIE)

Van de heer Ton de Graaf uit Amerongen kregen wij onderstaande (informatieve) reactie die wij (met instemming van de heer De Graaf) graag met u delen.

Geachte redactie,
Fantastisch, dat artikel over het tafereelbehang uit het Veerhuis in Strijen-Sas (of Strijensas, of gewoon Sas). Dit heeft voor mij meer dan symbolische waarde. Ik zal u vertellen waarom.

Mijn moeder (1916-2002) heeft vanaf haar lagere schooltijd (1930) tot zij met mijn vader trouwde (1944) bij de Overwaters 'gediend'. Gediend is een groot woord. Zij was er speciaal voor de 'vrouw', weduwe Overwater. Er werd zo vaak over het Veerhuis en alle verworvenheden, waaronder niet in het minst de toegang tot de oorlogskamer, in huize De Graaf gesproken dat het mijn vader soms te gortig werd. Soms is licht uitgedrukt. Weg met die vrouw van je, we zijn nu in Maasdam. Ik hoor het hem nog zeggen. Ik vond dat, toen al, onredelijk.

Maart 2006, op mijn 60e verjaardag, heb ik de hele familie De Graaf bij elkaar getrommeld en een toespraak gehouden in Heinenoord. Jawel, in de polderkamer, voorheen de oorlogskamer. Een plaatje van deze happening stuur ik mee. Mijn vader kon er nog wel om lachen. Misschien als een boer die kiespijn had.

Ik kom nog maar hoogst zelden 'op' Sas, maar als ik er ben loop ik een rondje over de sluis naar de batterij (nu aanlegstoep).

Ik ken nu nog maar twee personen die (tijdelijk) bij de familie Overwater gewerkt hebben, een tante en een nicht van mij. Het huispersoneel ging vanouds haast geruisloos over van zus op zus en/of dochter, allemaal geboortig uit dezelfde familie Versendaal.

Dit wilde ik nog even kwijt. Mijn moeder zou het geweldig hebben gevonden, al die foto's en die aandacht. Mijn vader zou geopperd hebben: nu is het wel genoeg met die fratsen.

Hartelijke groet,
Ton de Graaf

Eikenhouten servieskast, vermeld bij de
aanwinsten (zie bladzijde 19)

VRIJGEVIGE VRIENDEN,

SARA EN BOER LEEUWENBURGH

De afgelopen edities van het Bulletin ging mijn stukje vooral over de voortgang van de (inrichtings)werkzaamheden in het museum en alle activiteiten die we voor het publiek organiseren. Heel belangrijk, maar het lijkt me leuk om het deze keer eens over een andere boeg te gooien. Het werk van een museumdirecteur gaat niet altijd over rozen, maar gelukkig zijn er ook zoveel bijzondere, interessante of hartverwarmende momenten. Het zijn de momenten die me het meeste bijblijven en daar wil ik in dit Bulletin graag eens over vertellen. Ik heb gekozen voor drie momenten cq. gebeurtenissen: de rondleidingen door de boerderij op zaterdag 22 juni jl. voor de Vrienden, een onverwachts bezoek op een warme woensdagmiddag en een duik in de geschiedenis van Sara Louisa du Faget van Assendelft.

Vriendenrondleidingen 22 juni jl.

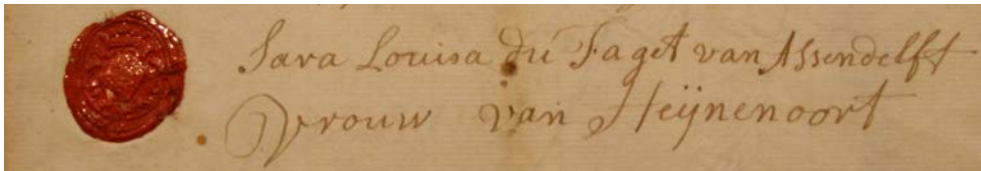
Op zaterdag 22 juni organiseerden we 'Vriendenrondleidingen' door de boerderij, speciaal voor u, de Vrienden van het museum. Er was maar een beperkt aantal plaatsen, en het was dan ook al redelijk snel volgeboekt. Na een korte introductie in de entreehal van het Hof van Assendelft, met een kopje koffie erbij geserveerd door onze horecagroep, wandelde ik met de groep naar de boerderij. Buiten, binnen en in het zomerhuis heb ik zoveel mogelijk verteld over de keuzes die voor en tijdens de renovatie gemaakt zijn en de tegenslagen die er te verduren waren, zoals bij elk groot restauratieproject. Er was al veel collectie in de boerderij te zien, hoewel lang niet alles op zijn definitieve plaats stond. Toch leek iedereen wel een beeld te krijgen van waar we naartoe willen. De reacties en vragen van diverse vrienden waren in elk geval op zijn zachtst gezegd enthousiasmerend. Enkelen hadden zelfs nog in de winkel van Taselaar gewerkt in Oud-Beijerland en konden daar meer over vertellen. Anderen vroegen naar het werk dat de vrijwilligers allemaal verzetten en hoe het nu gaat sinds we drie vaste personeelsleden moeten missen. Dat benadrukte voor mij nog eens extra hoe betrokken de vrienden zijn bij het wel en wee van het museum. U weet wat er speelt en komt met belangstelling kijken hoe het gaat. Dat alleen al doet mij goed en geeft weer een duwtje in de rug! Maar als klap op de vuurpijl gebeurt er dan zoiets: een van de deelnemers aan de rondleiding drukt me na afloop een envelopje in de hand. Iets wat hij al langere tijd had willen geven en nu kwam het er eens van. De envelop bevatte een aanzienlijke gift. Ongelooflijk is dat! Deze meneer wilde niet uitdrukkelijk bedankt worden, maar ik hoop dat ik bij deze nogmaals kan overbrengen dat we zeer dankbaar zijn en

het geld zullen besteden aan de herinrichting van de boerderij. Nog een bijzondere uitkomst van deze dag was het artikel dat één van de vrienden, Piet Buitendijk, heeft geschreven voor Hoeksche Waard Exclusief, geheel op eigen initiatief: een pagina vol over deze rondleiding, geïllustreerd met meerdere foto's. Betere promotie kan een museumdirecteur zich bijna niet wensen!

Sara van Assendelft

Een ander leuk aspect van het werk is het af en toe kunnen 'duiken in de geschiedenis'. Zoals in de geschiedenis van Sara Louisa du Faget van Assendelft (1717-1807). Zij was de laatste ambachtswrouwe van Heinenoord en de laatste Van Assendelft die op het Hof van Assendelft verbleef, aangezien zij ongehuwd en kinderloos is gestorven. Veel is er tot nog toe niet over haar geschreven of gepubliceerd. In ons archief zijn wel een aantal interessante brieven en documenten bewaard gebleven, maar ze lijkt niet meer dan een voetnoot in de geschiedenis van het Hof van Assendelft. Dat komt waarschijnlijk doordat haar voorvaderen Gerrit en Dirk van Assendelft altijd meer tot de verbeelding spraken en aandacht hebben gekregen in de geschiedschrijving. "Is er echt maar zo weinig over haar bekend?" vroeg ik mij af. Is er geen portret, geen brief of handschrift van haar overgebleven? Naast het verhaal van de familie Louter die drie generaties lang in het Hof woonden, zou ik ook zo graag de bezoeker kennis laten nemen van de laatste ambachtswrouwe, de vrouwe van Heinenoord, degene die het Hof van Assendelft heeft laten (ver) bouwen!

Toevallig kwam ik hier over te spreken met mijn moeder, Els van den Berg-van Hazel, die door haar familieonderzoeken al aardig bedreven was geraakt in het doen van genealogisch onderzoek en het raadplegen van archieven, zowel regionaal als landelijk. Zij wilde zich wel eens op Sara van Assendelft storten. Ze ging aan de slag en kwam al vrij snel veel over haar te weten.

Zo is er een tijdgenote van Sara, Magdalena van Schinne (1762-1840), wier dagboek enige jaren geleden is gepubliceerd. Sara van Assendelft komt hier regelmatig in naar voren.

Het dagboek van Magdalena van Schinne (1762-1840) geeft echt een inkijkje in een deel van Sara's leven in Den Haag

We willen hoe dan ook Sara Louisa du Faget van Assendelft een betere plek geven in de vaste tentoonstelling van het Hof van Assendelft

Magdalena beschrijft haar als een oudere dame, wonende aan het Lange Voorhout in Den Haag, die haar tijd voornamelijk doorbracht met het afleggen van theevisites en het houden van 'salons'. Sara nodigde met regelmaat haar jongere burens en kennissen uit (waaronder Magdalena en haar zus) om met elkaar kaart te komen spelen, naar kleine concertjes te luisteren en de laatste roddels uit het Haagse uit te wisselen. Het dagboek geeft echt een inkijkje in een deel van Sara's leven in Den Haag, en is daarmee één van de leukste 'ontdekkingen' in deze zoektocht vind ik. Inmiddels is ook Marja Visscher – bekend van het Hoeksche Waard Magazine, Uitgeverij Deboektant en kinderboekenschrijfster – op dit onderwerp gedoken en ook van haar kant komen er interessante aanknopingspunten naar boven. Zelf kon ik het niet laten om – toen ik een weekje vrij was – ook een keer het archief in te duiken. In het Nationaal Archief in Den Haag heb ik onder meer het rekest (verzoek) uit 1799 bekeken waarin Sara aan de Eerste Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam laat schrijven dat zij graag haar 'heerlijke rechten en tienden' weer terug wil. In de geest van de Franse Revolutie verklaarde de Staatsregeling 1798, art. 25 alle oude rechten, afkomstig uit het Leenstelsel of Leenrecht, voor altijd vervallen 'als strijdig met der Burgeren gelijkheid en vrijheid'. Met dit rekest greep Sara als oude rechthebbende de mogelijkheid aan om schadeloosstelling te krijgen met als belangrijkste argumenten voor het te laat indienen van dit verzoek: het 'afsterven van haar zaakwaarnemer' en haar 'vergevorderde ouderdom van 82 jaar'. Onderdeel van het rekest is een rekening van de inkomsten en uitgaven van de heerlijkheid Heinenoord van 1788-1798. Daarin is bijvoorbeeld te lezen dat de 'zaaijregten' groeiden binnen tien jaar tijd van 800 naar bijna 1400 gulden. En de heer van Goidschalxoord betaalde erfpacht, jaarlijks zo'n 20 gulden. Het zijn misschien allemaal maar kleine nietszeggende feitjes, maar alles bij elkaar opgeteld vormt het wel een steeds beter beeld van het leven van Sara als persoon en als ambachtsvrouw van Heinenoord.

Maar er is nog meer, teveel om hier de revue te laten passeren. Alleen al het feit dat Belle van Zuylen op een gegeven moment in de zoektocht naar voren kwam is interessant genoeg om er misschien een klein artikel in dit Bulletin aan te wijden! Wie weet. In elk geval blijft de zoektocht nog even doorgaan. We willen hoe dan ook Sara Louisa du Faget van Assendelft een betere plek geven in de vaste tentoonstelling van het Hof van Assendelft. Er is dan wel geen portret van haar overgebleven, maar er is genoeg interessants te vertellen!

Onverwachts bezoek

Gerda den Hartog (Master in Kunstgeschiedenis en vrijwilligster in het museum) is op mijn verzoek al enige tijd bezig geweest om – naast het collectieregistratiewerk bij de Adlibgroep – meer informatie te verzamelen over het leven en werk hier op de boerderij, Oost-Leeuwenstein. Want wat weten wij nu eigenlijk daarover? Behalve dan wat in algemene zin over het boerenleven in de Hoeksche Waard is beschreven en wat in het naslagwerk van Arie Pieter van den Hoek staat: 'Boerderijen en hun bewoners in de Grootte Waard, De Hoeksche Waard'. Nú leven er gelukkig nog mensen die de boerderij in functie hebben meegemaakt, nog voor het museum werd in 1971-1973. Het is tijd om hun ervaringen en herinneringen te documenteren.

Gerda heeft zich daar met verve op gestort en is gaan praten met twee heren van wie we wisten dat zij de boerderij nog als boerderij meegemaakt moesten hebben. Ten eerste Gerrit Leeuwenburgh, neef van Janus Leeuwenburgh, de laatste boer in Oost-Leeuwenstein. Daarnaast heeft Arie Louter, die nog altijd vlakbij het Hof van Assendelft woont, zoveel mogelijk verteld over wat hij weet als buurjongen van de boerderij. Arie Louter, Gerrit Leeuwenburgh en zijn vrouw Cocky Leeuwenburgh-Goudriaan waren bereid om langs te komen en ter plekke in de boerderij zoveel mogelijk uit hun herinneringen te putten en aan Gerda over te brengen.

Dat leverde heel veel interessante anekdotes op en we hebben een beter beeld gekregen van het oorspronkelijke gebruik en de inrichting van de boerderij en het erf. Niet in de laatste plaats hebben ze ons kennis laten maken met Janus Leeuwenburgh als boer en persoon. Gerda heeft de vraaggesprekken opgenomen, uitgeschreven en heeft van de twee heren ook diverse foto's ontvangen. Al dit materiaal zullen we uiteraard in het museum bewaren, maar ook gebruiken in de inrichting en tentoonstelling in de boerderij. Wellicht dat er ook nog een artikel in het Bulletin aan gewijd kan worden.

Maar we hoeven niet altijd zelf op zoek te gaan naar dit soort getuigenissen. Soms komt het gewoon naar ons toe. Zo wil het dat op een zomerse woensdag niet lang geleden er plotseling iemand aanbelde bij de boerderij: een oudere meneer met een niet thuis te brengen accent, zomers gekleed en vergezeld door een vrouw en jongere heer. Hij was geen Hoeksche Waarder, zoveel kon ik nog opmaken uit zijn accent. Hij bleek vroeger op de boerderij gewerkt te hebben en zou graag eens binnen kijken, nu hij, zijn vrouw en zoon toch in de buurt op vakantie waren. Hoe toevallig!

De heer Rensink,
oud-knecht
van Janus
Leeuwenburgh,
de laatste
boer in Oost-
Leeuwenstein

Het bleek om de heer Rensink te gaan, oud-knecht van Janus Leeuwenburgh, de laatste boer in Oost-Leeuwenstein. Hij werkte hier ongeveer van 1963 tot eind 1964. Sindsdien woonde en werkte de heer Rensink al jaren in Arnhem als knecht en was nooit meer teruggeweest. Het leek erop dat hij en zijn vrouw na een aanvankelijk gastvrij onthaal door met name Lijntje Leeuwenburgh-van den Berg, Janus' echtgenote, nooit echt hebben kunnen aarden in Heinenoord. Het karakter van Janus Leeuwenburgh – "een echte herenboer"- zal hier een aandeel in gehad hebben. Ze vertrokken al gauw weer terug naar het oosten van het land. Gelukkig was Gerda den Hartog deze middag in de buurt en kon zij de diverse herinneringen die de familie Rensink hier ophaalde noteren. Zulke onverwachte gebeurtenissen maken het werk extra leuk. Ook de heer Rensink had het bezoek duidelijk gewaardeerd, want voordat hij vertrok drukte hij mij een gift voor het museum in de hand.

Last but not least

Tot slot nog even een blik vooruit op de komende periode. In het voorjaar van 2014 willen we de boerderij officieel openen. Uiteraard krijgt u daarvan nog een officieel bericht met de exacte datum. Al in januari-februari willen we de boerderij ingericht hebben, maar dat is geen fijne periode voor een officieel openingsmoment. Daarom is gekozen voor april.

In de tussentijd willen we op bepaalde momenten het publiek mee laten kijken met onze werkzaamheden, en uitnodigen om de boerderij te bezoeken. Net zoals de vrienden dat als eersten mochten doen op zaterdag 22 juni.

Op zaterdag 14 september, Open Monumentendag is weer zo'n moment. Dan is iedereen welkom in de boerderij, ook al zijn we nog niet klaar. Er zijn rondleidingen en de Boerderijwandeling wordt weer georganiseerd om 14.00 uur. Afgelopen juni werden deze wandelingen ook al gegeven door de gidsen van het museum, waar heel veel positieve reacties op kwamen van deelnemers. De gidsen geven tijdens de wandeling een uitgebreide en deskundige uitleg over de historie en achtergronden van de markantste gebouwen in Heinenoord en Goidschaloord, van Oost-Leeuwenstein tot en met de molen van Goidschaloord. (meer informatie elders in dit Bulletin en op de website).

En daarna is het natuurlijk tijd voor de Vriendendag op 12 oktober, dit jaar gewijd aan de vrijwilligers en al het werk dat ze in het museum doen. Het staat al in mijn agenda, ik hoop ook in die van u!

Belle van den Berg,
Directeur Streekmuseum Hoeksche Waard

Oproep:

Heeft u zelf nog informatie over of foto's van Oost-Leeuwenstein of 't Hof van Assendelft laat het ons weten op info@streekmuseumhw.nl of via een telefoontje naar het museum: 0186-60 15 35.

AANWINSTEN

Geruime tijd is er in het Bulletin geen overzicht gepubliceerd inzake de aanwinsten. De acquisitie heeft door de renovatie van het Hof en de restauratie van Oost-Leeuwenstein ook geen hoge prioriteit gehad. Toezeggingen zijn indien mogelijk langere tijd aangehouden. De hieronder weergegeven lijst van schenkingen van objecten en publicaties betekent in zekere zin een inhaalslag. Sommige toezeggingen (die dus inmiddels gerealiseerd zijn) dateren al uit eind 2011.

Lijst van schenkingen van objecten en publicaties

- 40 originele documenten (van 1762-1918), oude foto's en stempels betreffende de korenmolen te Goidschalxoord.
- kopieën van enige documenten betreffende door de bezetter ter dood veroordeelde inwoners van de Hoeksche Waard 1941.
- wastobbe uit ca. 1950.
- merklap uit 1851, foto van een ondertrouw, blikken doosje met gewelfd deksel, bijbeltje met gouden slotje en enige paperassen afkomstig van Annie Moerkerken
- wafelijzer uit 1867.
- ijzeren weegarm.
- koperen balans (weegarm met twee schalen aan kettinkjes).
- dominospel (zonder deksel), 2 series van 4 bikkels.
- glas-in-loodraam uit Groene Kruisgebouw te Oud-Beijerland.
- antieke koperen schaal.
- houten vlasbraak (daarmee brak men na het 'roosteren' de vlasstengels in stukjes).
- zandzakje voor verkoop ten behoeve van slachtoffers Watersnood 1953.
- replica historische fluwelen jurk, in 1959 gemaakt ter gelegenheid van 400-jarig bestaan van het Oud-Beijerland.
- Singer trapnaaimachine.
- 5 handwerkjes, scheerdoos, asbak van bandencoverbedrijf
- Koni, merklap in lijst, bijbel en enige paperassen.
- koperen sproeitank voor land- en tuinbouw, digitale foto's van Watersnood in Zeeland en c.d. met radiofragmenten Watersnood 1953.
- houten soldatenkist, ca. 1914, kruidenierskist met opschrift VÉGÉ.
- A.M. Overwater, publicaties betreffende wapens en vlaggen van Barendrecht en karakteristieken van verzetsmensen uit WO II uit Rotterdam e.o.

- 2 registers met facturen van de Fa. Tuk, huisschilders te Klaaswaal (1925 e.v. en 1931 e.v.), cahier met technische tekeningen, modellenboekjes letters en glas-in-loodramen, en handboekje verver en glazenmaker.
- eikenhouten servieskast gevuld met serviesgoed.
- gecapitonneerd bankstel (goudgeel velours) ca. 1900.
- duizenden digitale afbeeldingen van de Suikerfabriek, verder: de boeken: De Fabriek (2005-2012) en ShantykoorDe Hoeksche Waard 10 jaar.
- originele foto's en negatieven van uitvoerige fotoreportage uit 1953 over de Watersnood in de Hoeksche Waard door de beroepsfotograaf H.A. Kwakernaat (1901-1994).
- de vlag van en een geborduurd wandkleed inzake de Vereniging van Boerinnen en Andere Plattelandsvrouwen.
- een vlasbraak uit 1843 versierd met houtsnijwerk.

Alex van der Woel

UIT DE HISTORIE

LAATSTE RUSTPLAATS VAN SWEDER VAN ABCOUDE EN JACOB VAN GAASBEEK, HEREN VAN PUTTEN EN STRIJEN

Dit artikel brengt ons ver terug in de tijd, namelijk naar het eind van de 14e en het begin van de 15e eeuw. De tijd van Zweder van Abcoude en diens zoon Jacob van Gaasbeek, heer van Putten en Strijen.

Het wapen van Zweder van Abcoude en Jacob van Gaasbeek

Zweder van Abcoude bezat veel gebieden in de lage landen waaronder de ambachtsheerlijkheid Strijen. Hij stichtte het kartuizerklooster Nieuwlicht nabij Utrecht in 1391. De kartuizers waren streng levende monniken. Zij vormden een gemeenschap van kluizenaars. Om de kloosterlingen inkomsten te laten verwerven, schonk hij in 1392 aan hen onder andere enkele gorzen en buitendijkse gronden in, toen nog, de Groote Waard of Zuid-Hollandse Waard. In een goedkeuringsakte van de schenking wordt dit gebied als de Grote Riethuere vermeld. Nadat deze gronden ingedijkt zouden zijn, zouden pachters daarop landbouw kunnen uitoefenen waarmee inkomsten werden verkregen. Uiteindelijk werd het gebied pas in 1439 bedijkt. Het feit dat in 1421 de St. Elizabethsvloed enorme schade had toegebracht in de Groote Waard zal hierbij een rol hebben gespeeld.

De polder het Munnikenland van Westmaas op een ongedateerde kaart

De polder kreeg de naam *Munnikenland van Westmaas* en is gelegen aan de zuidzijde van de Binnenmaas. Het dorp Westmaas is daarna in deze polder gesticht. Zweder van Abcoude overlijdt op 22 april 1400, tijdens een bedevaart naar Rome, in Radda een stadje in Toscane en wordt daar begraven in een klooster. Diens echtgenote Anna van Leiningen, overlijdt zeer kort daarop, namelijk op 19 mei 1400.

Zijn zoon Jacob, geboren omstreeks 1390, neemt zijn positie als heer van Gaasbeek, Putten en Strijen in dat jaar over. Tijdens de minderjarigheid staat hij onder voogdij van een oom, Willem van Abcoude. Hij voert zelf de naam *Van Gaasbeek*. Evenals zijn vader werd hij een invloedrijk man met veel bezittingen. Na een veelbewogen leven, waarin hij bij veel oorlogen betrokken was, overleed hij in Brussel op 6 februari 1459. Eén van de minder fraaie momenten in zijn leven vond plaats, toen Jacob zijn 18-jarige zoon (en enig kind) Antonius een bestraffing wilde geven. Het verhaal wil, dat de jongen niet recht genoeg op zijn paard zat en Jacob hem ter bestraffing sloeg met het bit van een paardentoom maar zo hard, dat hij hem doodsloeg.

Jacob had een grafkelder en een monumentale graftombe laten maken in de kerk van het kartuizerklooster bij Utrecht en had daar de beenderen van zijn ouders naar over laten brengen. Op de tombe lagen de beelden van Zweder, zijn vrouw en zoon Jacob. Een bijzonderheid hierbij is nog dat een onderzoeker van de kartuizers, de heer J.H.H. Scholtens in 1953 vermeldt dat het beeld van Jacob was afgebeeld met een dergelijke paardentoom als kennelijke verwijzing naar het fatale ongeval (zie slot van dit artikel).

De tombe is vernield bij de tweede beeldenstorm in Utrecht, die midden 1579 plaatsvond. Het klooster is een jaar later afgebroken op het poortgebouw na. Wat er met de stoffelijke resten is gebeurd, was niet bekend. Een recente vondst heeft aan het licht gebracht wat er mee is gebeurd. Uit een testament opgesteld op 12 september 1618 door van Jan van Renesse, (katholiek gebleven) deken van de (St.) Janskerk in Utrecht, blijkt namelijk het volgende.

Jan van Renesse heeft een grafkelder laten maken in de St. Antoniuskapel (later Renessekapel) van deze Janskerk waarin hij niet alleen de lichamen van zijn ouders heeft laten begraven, maar ook de “reliquien” (beenderen) van *“eenige heeren ende vrouwen van Gaesbeeck, Landen van Putten, Stryen etc., aldaer als fondatoeren van tzelve clooster magnifyckel. in een schoone tombe naest het hoge altaer begraven zynde geweest, ende hebben op deze myne grafstede een sarcksteen doen leggen, ende met myn wapenen behouden, alleen resterende die date van myn overlyden ende den ouderdom, dat myne executeuren bevolen blyft strax te laten doen, synde op dese bedroefde werelt gecomen anno 1540, den XI. may.”*

Vertaald: hij heeft de overblijfselen van enkele heren en vrouwen van Gaasbeek, Putten en Strijen, die als stichters van het kartuizerklooster in een fraaie tombe naast het hoge altaar begraven waren, over laten brengen naar zijn eigen grafkelder en daar een grafsteen op laten leggen. Op deze grafsteen hoeft alleen nog maar de datum van zijn overlijden en zijn leeftijd te worden aangebracht.

Een vroeg-17e eeuwse beschrijver van kerken en monumenten, Aernout van Buchel, maakt ook van het voorgaande melding in wat bekend staat als de *Monumenta-handschriften*. Hij beschreef (in het Latijn) en maakte tekeningen (in kleur) van de grafzerken, wapenborden, inscripties en andere historische bijzonderheden die hij tegenkwam in de kerken en kloosters in de stad Utrecht, en daarbuiten in de provincie Utrecht en in diverse andere provincies van de Noordelijke Nederlanden.

Hij had vooral belangstelling voor de genealogie en heraldiek van de oude Utrechtse geslachten.

Een deel van zijn vertaalde beschrijving:

“Na het uitbreken van de vele geschillen over de godsdienst in ons woelig tijdsgewricht, en na de verandering in het staatsbestuur, is het koninklijke en schitterende klooster van de kartuizers nabij Utrecht verwoest. In het koor van de kerk rustten, onder een marmeren tombe, illustere en edele heren en baronnen van Gaasbeek, Wijk, Abcoude, Putten, Strijen enz. De beenderen van al die mannen, zouden, toen de tombe open lag en vernield was, ten prooi vallen aan de honden die er aan zouden knagen. Daarom heeft

Grafsteen van
Jan van Renesse
(Het Utrechts
Archief)

Jan van Renesse, kanunnik en deken van St. Jan, die van moederskant uit het geslacht Van Meerten van hen afstamt, deze beenderen liefdevol verzameld. Daarna heeft hij ze laten herbegraven in het graf dat hij onlangs voor zichzelf had laten maken in de kapel van St. Antonius, als bewijs van zijn oude genegenheid.”

De grafthombe van de Jan van Renesse (gestorven in 1619) is er niet meer, maar de grafsteen nog wel. Deze bevindt zich nu in de muur van de noordertoren binnen de Janskerk in Utrecht. Van Buchel heeft ook deze grafsteen beschreven, zij het dat kennelijk daarna nog een stukje tekst is toegevoegd, want dat beschrijft hij niet. De aanvulling is evenmin te vinden bij de door het Utrechts Archief vertaalde en op de website te bekijken beschrijvingen van Van Buchel.

Hoewel het eigenlijk buiten het kader van dit artikel ligt, willen wij u toch het beschreven deel van de tekst van deze grafsteen en een foto daarvan niet onthouden.

Opschriften: *Voorzichtig en krachtig.
Altijd tot nut, zelden vooraan, nooit tot nadeel.*

D.O.M.¹, aan mijn Beschermmer en Overwinnaar, Christus de Zaligmaker. Voorbijganger, wil je weten wie onder deze steen rust? Het is een mens zoals jij, Jan van Renesse, licentiaat in de kunsten en de beide rechten, kanunnik en deken van St. Jan, en pastoor van de Goedele. Om na zijn dood niemand tot last te zijn, heeft hij ervoor gezorgd dat dit grafmonument werd gebouwd voor zijn ouders en voor hemzelf. Wat het leven verbonden heeft, mag de dood niet scheiden. Als balling uit het eeuwige vaderland is hij eindelijk, nadat de Almachtige zijn bevel tot verbanning had ingetrokken, met de vurige hoop op een beter leven naar Christus, de Heiland, gegaan. Maar nee, dit is niet het enige wat hij wilde zeggen. Je moet goed nadenken over de vastgestelde grens, die niet te overschrijden is. Doe nu met spoed wat je had willen doen, als je op sterven komt te liggen.

In de Hoeksche Waard leeft de naam van Jacob van Gaasbeek nog voort. Zowel Goudswaard, Strijen als Westmaas hebben een straat met de naam: Van Gaesbeekstraat.

Vraag: *Wie kan mij aangeven welke bron de genoemde onderzoeker, de heer Scholtens, bij de beschrijving van de tombe van Zweder van Abcoude en Jacob van Gaasbeek zich baseert?*

Annee Bos
met medewerking van Rein van der Waal

Geraadpleegde literatuur:

- *Het Vrije Strien (4)* door A.G. de Groot, 2005 (uitgave van de oudheidkundige vereniging: "Het Land van Strijen")
- *De van Abcoudes, de van Brederodes en de Kartuziers* door Francis Timmermans, (in *Eigen Schoon en De Brabander*, jaargang 94, 2011)
- *Iets over de bouwgeschiedenis en het kunstbezit van de Chartreuse te Utrecht* door H.J.J. Scholtens, in *Jaarboekje van Oud-Utrecht* 1953
- *Rondom de Binnenmaas* door mr. J.D. Tresling, 1936
- *Geschied- en aardrijkskundige beschrijving van den Hoekschen-Waard* door J.W. Regt, 1849
- *"in zoete mijmerij"* door H.A. den Hartigh, 1995.

¹ D.O.M.: Deo Optimo Maximo: (opgedragen) aan de opperste God

GENEALOGIE & STREEKHISTORIE

Het aantal bestanden, gemaakt na bewerking van de originele bronnen en op de computers van het streekmuseum te raadplegen, is uitgebreid met:

- Oud-Beijerland, Oud Rechterlijk Archief, inv.nr. 33, maart 1675 tot december 1678, dingtaalboek

Aanwinsten voor de bibliotheek “Streekgenealogieën”:

SG 47

Aanvulling Van Brakel:

De oudste generaties Van Brakel – Reijnoij

door Reinout van Brakel

Tot nu toe was de oudst bekende stamvader Cornelis Gerritszn. Van Brakel, geboren rond 1625. Veel meer dan dat zijn vader Gerrit heette, was tot nu toe niet bekend. Naar nu blijkt, kunnen wij aan de geschiedenis nog een hoofdstuk toevoegen.

Gerrit van Brakel heette voluit “Gerrit Van Rheijnoij, alias Van Braeckel”.

Hij was de jongste uit een gezin van 10 kinderen. Zijn vader heette Cornelis Rutgersz Van Rheijnoij, zijn moeder Ingetge (Inge) Hendricks.

Dit echtpaar trouwde rond 1575.

SG 405d

In dienst van het vaderland. Militairen met de familienaam Boertje, 1812-1964

door G.A. Boertje

In dit verslag worden 12 personen met de naam Boertje behandeld die in de periode 1812-1964 dienst hebben gedaan in het Nederlandse leger.

Van deze 12 mannen hebben er 11 hun wortels in de Hoeksche Waard. Het ruim 80 pagina's tellend werk wordt gecompleteerd door een index op namen.

SG 532

Kwartierstaat Klein

door G.A. Klein

SG 627a

Arendje Vlasblom en haar voorouders in Dordrecht en de Hoeksche Waard

door N.J. Kemper. Uitgangspunt van dit werkstuk is Arendje Vlasblom 1900-1993. Van hieruit wordt een stamreeks opgebouwd van de familie Vlasblom.

SG 1417

Onderzoeken naar de families Mol, Lobs, Vrij, Bakker door A.J. Bakker. De samensteller van dit werk, Abram Jacobus Bakker, heeft een kwartierstaat van zijn 4 grootouders opgesteld die teruggaat tot de 18e eeuw. Het boek bevat een uitvoerige naamlijst.

Aanwinsten voor de bibliotheek "Streekhistorie":**S 1610**

"Een rondje Hoeksche Waard" Lekker koken met lokale producten door Benedikte Mes en Leon Verhoeff

S 1611

"Het water komt, het water komt!". Persoonlijke verhalen van Hoeksche Waarders over de Watersnoodramp van 1953

S 1613

Watersnood 1953, herinneringen in 2013
Uitgave van de Hervormde Gemeente Numansdorp

S 1615

300 jaar Buitensluisse paardenmarkt, 1712-2012

S 1617

Vlietproject
De bijzondere krekens van de Hoeksche Waard in ere hersteld

S 1620

Landschappen om trots op te zijn
Nationale landschappen. Bekijk Nederland opnieuw

S 1621

Krekens van de Hoeksche Waard
Een boek van Hoeksche Waards Landschap

S 1626

Rijksmuseum voor Volkskunde "Het Nederlands Openluchtmuseum",
Arnhem

S 1627

Nederland Museumland. Gids langs meer dan 1250 musea, kastelen,
oudheidskamers, dierentuinen en hortussen

S 1628

“Harmonie” Honderd Jaar, 1882-1982, Oud-Beijerland

S 1629

De Ramp, vijftig jaar later

S 1630

De Lindehoeve

S 1631

Nederland en de zee, Een eeuwgedurende strijd, 25 jaar na de ramp, Februari 1953-1978

Peter van Hulst

Vrijdag 16 augustus stond dit artikel in het Kompas. Het gaat over het Leeuwenstein arrangement, een wandeltocht van 8 km. aangeboden door Klein Profijt, de Molen van Goidschaloord en Streekmuseum Hoeksche Waard. Informatie is te vinden op www.streekmuseumhw.nl, www.hwl.nl en www.molengst.nl

Wandelen in mooie noordrand

Aan de noordrand van de Hoeksche Waard kan een mooie wandeltocht worden gelopen, waarbij men kan genieten van de rietlanden langs de Oude Maas en de mooi begroeide dijken.

door Peter van Leeuwen

Voor één aantrekkelijke prijs kom je langs uniek cultureel erfgoed, zoals de Molen van Goidschaloord en de kleinste watertoren van Nederland. De route is genoemd naar de drie boerderijen die te bewonderen zijn, namelijk Oost-, Midden- en West-Leeuwenstein. Aan de Hofweg in Heine Noord bevinden zich de Nederlands Hervormde Kerk uit de 15e eeuw en 't Hof van Assendelft, waar het Streekmuseum Hoeksche Waard gevestigd is. Drie unieke culturele partners bieden

Drie voorbeeldige monumenten zien in één wandeling? Dat kan in en om Heine Noord met het Leeuwenstein arrangement. Het fraaie Streekmuseum is er onderdeel van. Foto: Jacqueline Koster

samen het Leeuwenstein arrangement aan: Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt, onderdeel van Hoekschewaards Landschap, de

prachtig gerenoveerde Molen van Goidschaloord en Streekmuseum Hoeksche Waard. De wandeling van zo'n 8 km, kan starten bij de

vijver en de vlindertuin van Klein Profijt, maar eveneens bij het streekmuseum. Op beide locaties zijn voldoende parkeerplaatsen.

Gratis meel van de molen toe

VERVOLG HOOFDARTIKEL - De route kan overigens ook prima gefietst worden. Het arrangement is aantrekkelijk geprijsd. Voor € 7,50 per persoon krijgen de deelnemers het routeboekje met veel informatie, entree en koffie of thee bij een van de deelnemers en een bon voor gratis pannenkoekenmeel (blijft geldig). De Molen in Goidschaloord is echter alleen op zaterdag geopend voor bezoekers. Het arrangement is te koop bij de deelnemers.

Ook voor groepen bestaat de mogelijkheid dit arrangement te boeken. Daarbij zijn diverse mogelijkheden bespreekbaar zoals koffie met gebak, een lunch en uiteraard een rondleiding met gids. Om het arrangement voor groepen goed te organiseren, dient minimaal drie weken van te voren gereserveerd te worden.

➤ Volledige informatie is te vinden op de websites: www.streekmuseumhw.nl, www.hwl.nl en www.molengst.nl

DIALECTEN HOEKSCHE WAARD

Leuges

door Nel Andeweg-van Brakel
dialectvertaling: Arie Biemans
(ook de volgende twee dialectverhalen)

In de Hoeksche Waerd zegge me: ‘k Hoor liever een leuge as niks’. Nou, de grôoste leugenaer van ‘t durrep kon d’r wel een paor vertelle hoor, lees maor!

In de Hoeksche Waerd zegge me: ‘k Hoor liever een leuge as niks’

Piet zee: ‘In dat jaer duurde de winter zô lang; ik jatte alle errebeeze op ‘t land en toen ik getrappeerd wier bin ‘k over ‘t ijs gevluucht voor de bôôzen aaigenaer’.

Op ‘n dag maakte hij de meñse wijs datt’r een turrefschip in de haove lee waer iederêen graotis turref kon haole. En jao hoor, daer ginge een paor goedgelôôvege mette kruiwaoge naer de kaoi. Toen Piet dat zag ging-die d’r zellef ok in glôôve en hij ging d’r achteran. Mette lege kruiwaoge kwam-die d’n eerste alweer tege die trugkwam medd’n lege kruiwaoge en ‘n bôôs gezicht. Hoe dat toen tusse die twêê ofgelôôpen is? Dat hêñze d’r nooit bij verteld...

Op ‘n boerderij mogge de kindere wellis aaiers raope. De boerin hiew d’n haon dan vast mett’r wandelstok en draoide ‘t dier dan een paor keer in de rondte over de grond. As t’n haon dan hallef bewustelôôs an de stok bleef legge, zee ze: ‘Nou kenne jullie aaiers raope, want dien haon is wel effe mak’.

‘Nou kenne jullie aaiers raope, want dien haon is wel effe mak’

‘Vroeger’, zee Piet, ‘Vroeger liepe de klokke opte vier wijzerplaete van de kerrektoren nooit gelijk, want zô wis t’n duvel niet hoe laet de kerrek begon’.

Nóg zô’n bekenden uitspraek van Piete: ‘De noordewind is altijd koud, ‘t geef niet waer dattie vandaen komt!’

‘De noordewind is altijd koud, ‘t geef niet waer dattie vandaen komt!’

D’n domenee kwam op vizite tege etestijd en daerom vroeg moeder oftie mee wou ete. D’r sting een pan spek mè pere op ‘t fornuis te wachte opte hongerige maoge. D’n domenee hà taer ok wel trek in, want z’n aage vrouw kookte dat nooit en hij wou dat toch ok wellis provee. Alles ging opte grôôte schuttel die midden op taefel kwam te staon en iederêen kon d’r mè z’n aage vurrek en lepel van ete.

Toen de schuttel leeg was kwam d'r een schaol mè blommepap op taefel en daer konne ze weer mæss'n alle uit lepele. Op een gegeve moment kreeg t'n domenee een grôôte klont in z'n mond en dat vong-die maor vies. Hij lee 'm opte rand van deschaol toen die 'm op z'n lepel uichespoge had. 'Oh,' zee d'n boer, 'Die grôôte klont had ik daernet ok al, maor ik heb 'm truggelege in de pap, want dat doen me hier altijd'.

Gêên kogel deur de kerk, maor deur de schoorstêên

ellek jaer mos te schoorstêên geveegd worde

De grôôte schônmaok in de lente kon pas beginne aste kachels nie meer brandende. We hà'n toen nog gêên centraole verwerreming en ellek jaer mos te schoorstêên geveegd worde. Dat beurde med 'n zwaere kogel an een touw, die me ginge haole bij firma Pijl, die d'r bedrijf ok an de Oranjeweg hadde. We mogge daer altijd graotis gebruik van maoke.

Op 'n mooie vrijdag in maai was 't zôô ver datte kachels uit waere. De pijp waere d'r binne al uichehaold, schôôngemaokt en in ouwe krante gewikkeld. De kachels waere deur de mankrachte opzij gezet en vaoder was op dak geklomme mette kogel an een dik touw, dus 't vege kon beginne. Aorie sting mitt'n emmer in de keuke onder de schouw om 't roet op te vange. Alle kindere waere thuis en die vongen 't wel leuk om d'r mett'r neus bovenop te staon om te kijke. In de tussetijd hà'n ze praotjies genog en Aorie dee daer rustig an mee. Praote en braaie ging gelijk, want dat was de kindere al vroeg geleerd.

We hoorden 't geschuur in de schoorstêên en alle ging prima, totdat... Med 'n knal vloog de kogel in d'n emmer toen 't touw brak, en Aorie kreeg d'n emmer over z'm heen. Dat was flink schrikke, maor Aorie kwam d'r zonder kleerscheure of.

Oôñze hôôg-blonden Aorie was in êên klap zôô zwart aste kole

Hij hà nog genêês een bult, maor oh, wat zag tie jonge d'ruit! Oôñze hôôgblonden Aorie was in êên klap zôô zwart aste kole, zôô zattie onder dat vette roet. De schoorstêên was brandschôôn, maor die jonge was nied om an te zien.

Of 't al nied erreg genog was, kwam d'r net een goeie kennis binne. Een mooie maaid en ze hietende Greetjie. 't Was een goeie bekende in ôôñze familie die overal wel de humor van inzag. Ze gierd'n 't uit van de lach: 'Aorie, wat zie jij d'ruit; wat hebbie nou weer añje gezicht?'

En daer sting Aorie; hij kon d'r echt niet om lache. Maor z'n broerties en zussies wiere ok a'ngestoke deur Greetjies. Allêên ik vong 't wel genog; een moeder ken zôdiets ommers niet a'nzien zonder meelij niewaer.

D'r sting nog een steelpannechie op 't gasstel med 'n ressie melk. 't Zwarte roetlaochie datt'r op lee leek wel van fluwêêl. Aorie was ok nie zonder humor en hij vroeg an Greeje: 'Wil ie nog koffie mè mellek?' En wa kreeg-tie as antwoord? 'Azzie maor netjies onder 't roet deurschinkt, lus ik wel een bakkie.'

Maor eerst ging Aorie onder d'n douche en hij kwam weer blond en schôn naer beneje. Nae een bakkie trôst mè mellek uit een schône steelpan ister die middag en aevend mè man en macht gewerrekt om de vuile roetkeuke weer schôn te krijge en we prezen 't geluk datte deur naer de voorkaomer toevallig dicht was toen de kogel viel. Nou ken ik t'r ok wel om lache, want 't was toch weer goed voor een mooi verhaoltie.

Nou ken ik t'r
ok wel om lache,
want 't was toch
weer goed voor
een mooi
verhaoltie

Je krijg hier niks

"t Was op een hêete zummerdag da'n drie schilders an 'n grôte villao an 't werrek waere in 'n durrep middenin de Hoeksche Waerd. 't Was een hêel kerrewaai want 't huis mos hêlemael in de nieuwe vurrow en dat duurde wel een paor volle daege. De zon die scheen en d'r was gêên zuchie wind. Maor 't ergste was nog datte manne gêên droppel te drinke krege, gêên koffie en gêên thee. Ze tapte zellef d'r drinkeskruike maor vol an de buitekraon, want ze mozze d'r brôd buite op 't stoepie opeete.

Mevrouw zat zellef wel in de voorkaomer van d'r koffie te geniete, en de schilders konne d'r allêên maor naer kijke. Daer hà'n ze d'r aaige flink kwaod over gemaakt. Maor jao, tegenover 'n klant mojje je aaige altijd netjies blijve gedraege en dat deje ze dan ok.

Nae de middag ging mevrouw uit. Ze had de waoge voorgereje en keek benauwd naer de lucht. 't Was nogal broeierig eñ ze vroeg an de schilders: 'We zullen toch geen onweer krijgen?' Eên van de schilders hà z'n aaige al zôd kwaod gemaakt omdasse glad gêên koffie hadde gekrege, dat-ie vinnig tege d'r zee: 'Mevrouw, je krijg gêên bliksem en gêên donder; je krijg hier genêes een bakkie koffie.'

'Mevrouw,
je krijg gêên
bliksem en gêên
donder; je krijg
hier genêes een
bakkie koffie.'

Mevrouw zee niks, startte d'n auto en zoefde weg in de glimmende Mercedes.

En de schilder? Die vulde voor de zôdveulste keer dien dag z'n kruikie an de buitekraon!

Bestuur Werkgroep Dialecten:

Voorzitter: J. 't Hooft, Schoolweg 29, 3281 AP, Numansdorp,
tel. 0186-651412, e-mail: hoonum@upcmail.nl

Secretaris: Chr. den Boer, Lindenlaan 28, 3286 XJ, Klaaswaal,
tel. 0186-572892, e-mail: chris.lenie@hetnet.nl en A.W. Biemans

Penningmeester: mw. M. van der Stouw, Westdijk 71, 3271 LL, Mijnsheerenland,
tel.: 0186-603076, email: mvdstouw@hetnet.nl

Contactpersoon: A.W. Biemans, Vierwiekenplein 63, 3262 AP, Oud-Beijerland.
tel.: 0186-613461, email: arie@biemans1.demon.nl

De tuin, ontworpen door Mien Ruijs. Foto's: Jacqueline Koster

DE VRAGENRUBRIEK

Iedere vriend(in) van het Streekmuseum kan één of meerdere genealogische of streekhistorische vragen betreffende de Hoeksche Waard insturen.

Met enige regelmaat komen vragen binnen die geen betrekking hebben op de Hoeksche Waard, deze komen niet in aanmerking om geplaatst te worden in het Bulletin.

Antwoorden

647.

Jan Schillemansz (Hoogvliet) trouwt in Goudswaard met Neeltje Aertsd (de Snaaijer) op 4-9-1650.

Ze hebben waarschijnlijk 2 kinderen te weten:

- Aert Jansz Hoogvliet
- Geertje Jansd Hoogvliet.

Nieuwe vragen

Geen nieuwe vragen.

P.W. van Hulst
Zevenbergsedijkje 87
3079 DP Rotterdam
e-mail: genealogie@streekmuseumhw.nl

Peter van Hulst

Kent u iemand die net als U het Streekmuseum Hoeksche Waard een warm hart toedraagt? Een kennis of familielid, een collega of een buurman/vrouw? Vraag hem of haar dan toe te treden tot de Vriendenkring, voor een minimale bijdrage van 15 euro.

Ter kennismaking krijgt die nieuwe Vriend bij het eerstvolgende bezoek aan het Streekmuseum een prachtexemplaar mee van een fotoboek over de Hoeksche Waard. Gratis! En omdat u ons museum een grote dienst bewijst, ligt voor ú eenzelfde fotoboek gereed om gratis te worden afgehaald. Opsturen kan ook en kost 5 euro extra. Vul deze Vriendenbon volledig in en stuur hem op naar:

Vriendenkring Streekmuseum Hoeksche Waard, Hofweg 13, 3274 BK, Heinenoord.

Maak uw bijdrage en eventueel de verzendkosten over op rekeningnummer 38.70.852 van Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard. Vermeld bij de betaling, indien van toepassing, het inbegrepen bedrag van de verzendkosten.

Vriendenbon

Nieuwe Vriend:

Dhr/Mevr*: .....

Straat: .....

Huisnummer: ..... Postcode: .....

Woonplaats: .....

Telefoon: .....e-mailadres: .....

Bankrekeningnummer: .....

Bijdrage: ..... (minimaal 15 euro per persoon per jaar)

Wil het gratis Fotoboek over de Hoeksche Waard ophalen/ opgestuurd* krijgen.

Deze Vriend wordt aangebracht door:

Dhr/Mevr*: .....

Straat: .....

Huisnummer: ..... Postcode: .....

Woonplaats:.....

Wil het gratis Fotoboek over de Hoeksche Waard ophalen/ opgestuurd* krijgen.

* Het niet-juiste doorhalen a.u.b.